

TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME GERÇEĞİ SEMPOZYUMU YAPILDI

TMMOB tarafından düzenlenen İkinci Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu, 13-14 Kasım 2007 tarihlerinde yapıldı. Sempozyumda, özelleştirmelerin kapitalizmin küreselleşme sürecinde bir aracı olarak, sınıfsal temelde bir saldırı olduğu anlatılırken, sisteme karşı birlikte mücadele gerektiği vurgulandı.

İnşaat Mühendisleri Odası Teoman Öztürk Toplantı Salonu'nda yapılan sempozyumun açılışında TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, Türkiye Haber İş Sendikası Genel Başkanı Ali Akcan ve KESK Genel Başkanı İsmail Hakkı Tombul konuştu. Sempozyumun açılış sunumunu Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı (KİGEM) Genel Sekreteri Ayla Yılmaz, "Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarına Toplu Bir Bakış" başlığı altında gerçekleştirdi.

Sempozyumun açılış konuşmasını yapan TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı TMMOB'nin meslek alanları üzerinden Türkiye gerçeklerini saptayıp, çözüm önerileri ortaya koyduğunu, diğer yandan üyelerin hak ve taleplerinin gerçekleşmesi için çaba gösterdiğini anımsattı. Mesleki sorunların toplumun sorunlarından ayrı tutulamayacağını altını çizen Soğancı, "İşte bu sempozyum ve benzerleri bu çabalarımızın gerçekleşmesine yönelik çalışmaların önemli bir kesişme noktasını oluşturuyor" dedi.

Soğancı, 26-27 Mayıs 2005 tarihinde Türk-İş, Hak-İş, DISK, KESK, TMMOB, TTB ve KİGEM tarafından gerçekleştirilen "20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği" sempozyumunun sonuç bildirgesinden şu alıntılarla konuşmasını sürdürdü:

"Özelleştirme küresel kapitalizmin, ürettiği krizini aşmak amacıyla, özellikle 1980'li yıllardan sonra mal, hizmet ve sermayenin küresel ölçekte sınırsız dolaşımını sağlamak için 'liberal reformlar' adı altında 'dünya' ölçeğinde dayattığı, ekonomik, toplumsal, siyasal ve ideolojik boyutları olan küresel politika araçlarından birisidir.

Dar anlamda, 'devletin iktisadi faaliyetlerini gerçekleştiren kamu iktisadi teşebbüslerinin yani KİT'lerin mülkiyetinin özel sektöre devredilmesi' geniş anlamda, 'devletin iktisadi faaliyetlerinin azaltılması ya da bu fonksiyonunun tümüyle serbest piyasa koşullarına devredilmesi'ni içeren 'özelleştirme'lerin ülkemizde yasal altyapısının oluşturulmasına 1983 yılı sonrasında başlanmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren, KİT'lerin dışında, Dünya Ticaret Örgütü kararları ve GATS hükümleriyle bağlantılı olarak eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve altyapı hizmetleri de özelleştirme saldırısına uğramaya başlamıştır.

Emek ve demokrasi güçlerinin istemleri doğrultusunda değil, küresel sermayenin egemenliğinin bir aracı olarak gündeme getirilen 'yerelleşme' politikaları ile su, toprak, orman, kıyıları ve madenler gibi doğal kaynaklar tüm yurttaşların yararlanacağı varlıklar olmaktan çıkarılmakta, alınıp satılabilir 'mal' konumuna dönüştürülmektedir. Ortaya çıkan sonuç; işsizliğin artması, eşitsizliğin derinleşmesi, sosyal ve ekonomik dokunun zarar görmesi, göçlerin yaşanması, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve

altyapı gibi temel yurttaşlık haklarının piyasalaştırılması, kamu hizmetlerinden yoksun kalma olmaktadır. Kamu yönetiminin tüm sektörlerde kırıldığı veya tarım sektöründe olduğu gibi dağıtıldığı, kamu adına karar alma ve uygulama düzeneklerinin 'yönetişim' modeliyle küresel sermayenin örgütlerine devredilmeye çalışıldığı süreçte, 'katılımcılık', sermayenin kurduğu 'sivil toplum örgütleri'ni içermektedir."

Akcan: Telekom'un Özelleşmesi Yatırımı Durdurdu

Türk Telekom'da yaklaşık 1 ay grev yapan Türkiye Haber İş Sendikası'nın Yönetim Kurulu Başkanı Ali Akcan, yaşanan grevin altında yatan nedenin özelleştirme olduğunu bildirdi. Akcan, Telekom'un yatırım yapılabilmesi için özelleştirilmesinin gerektiğinin söylediğini anımsattı. Rakamlarla bu iddianın gerçek olmadığını ortaya koyan Akcan, Telekom'un 2003'de karının yüzde 17'sini, 2004'te karının yüzde 25'ini, 2005'te yüzde 17.5'ini yatırımlara ayırırken, 2007 yılında kar artışına karşın yapılan yatırımlarının karın yüzde 7.3'ü düzeyinde kaldığını bildirdi.

Özelleştirmede diğer gerekçenin haberleşme sektöründeki tekelin kırılması, sermayenin tabana yayılması olduğunu anımsatan Akcan, "Haberleşme sektöründeki kamu tekelini bugün yüzde 97 oranında özel bir tekele bırakıldı" dedi. Telekom'u alan şirketin asıl işinin inşaat olduğuna da dikkat çeken Akcan, "Telekomculukla uzaktan yakından alakası olmayı getirmiş, teslim etmişsiniz" diye konuştu.

Özelleştirme sırasında şirketin taahhüt ettiği yatırımları dahi gerçekleştirmediğini anlatan Akcan, Telekomünikasyon Kurumu Başkanı'nın yatırım sözünün yerine getirilmemesinin Türk Telekom özelleştirmesinin iptalini gerektiğini gazetecilere yaptığı bir açıklamada kabul ettiğini belirtti.

"Personel Yükü Kamuya Aktarıldı"

Akcan, özelleştirme sürecinde 48 bin kişiyle çalışacağını vadeden Oger Telekom'un, bugün kurumda 37 bin çalışan bıraktığını, böylece yatırım yapmadan Türk Telekom'da kar artışına gittiğini, azaltılan personelin yükünün ise kamuda bırakıldığını anlattı. Akcan, başka kamu kurumlarına gönderilen 13 bin kişinin ortalama 2 bin 38 dolar olan aylıkları üzerinden ortalama 10 yıllık hizmet süreleri dikkate alındığında ve 25 yılda emekli olacakları düşünüldüğünde, kıdem ikramiyeleriyle birlikte kamuya 3 milyar 878 milyon dolarlık özelleştirme maliyeti yüklendiğini bildirdi. Telekom İcra Kurulu Başkanı Paul Doany'nin yaptığı açıklamaya göre kurumda 2. tip olarak çalıştırılan 7 bin 500 kişinin de başka kamu kurumlarına gönderileceğini ifade eden Akcan, şöyle konuştu:

"Eğer bugün grev olmasaydı bu arkadaşları kesinlikle kamuya gönderecektirdi. Türk Telekom'da tutmalarının tek bir nedeni vardı. Telekom işçilerinin grevini kırabilmek adına bu arkadaşlarımızı resmen tetikçi olarak kullanmaya başladılar. Bu noktada bize destek olan arkadaşları da havuza atmak suretiyle kamuya gönderiyorlar."

"Kamuda İstihdam Hizmet Alımına Dönüştürülüyor"

KESK Genel Başkanı İsmail Hakkı Tombul da, açılıştaki yaptığı konuşmada, özelleştirmelerin bir başka boyutunun eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik alanında yaşandığına işaret ederek, şunları söyledi:

"Kasım ayı sonu ya da aralık ayı başına Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısı'nı getirecekler. Bir yandan tüm sosyal güvenlik kuruluşlarını kar-zarar çıkıtısına indirgeyen bir yaklaşım."

Diğer yandan sağlık alanındaki piyasalaştırma ve özelleştirme sürecinin tamamlanacağı anlamına geliyor. Aslında büyük ölçüde piyasalaşmıştı, şimdi bunun alt yapısı oluşturuluyor. Artık ne kadar para o kadar sağlık anlayışı hakim olacak. Bunun yarattığı tahribatlar toplumda henüz yeterince hissedilmemiş olabilir. Ama birkaç yıl sonra görülecek."

Tombul, özelleştirmelerin birkaç yolla gerçekleştirildiğini, hizmet alımının da bu kapsamda yapıldığını, sadece hizmetler değil, personel istihdamının da hizmet alımına dönüştürüldüğünü anlatırken, eğitim alanında bu şekilde çalıştırılan sayısının 10 binleri bulduğunu, sağlıkta da neredeyse yarıya yakın hizmet alımı yoluyla istihdam tercih edildiğini bildirdi.

Yeni Anayasa Taslağında Özelleştirme Düzenlemesi

Özelleştirme alanında yaşananların bu ülkenin sosyal, siyasal gerçeğinden bağımsız olmadığını vurgulayan Tombul, "Eğer yaşanan gelişmelere karşı mücadeleyi örgütleyebilir, birlikte bu mücadelenin öznesi olabilirsek, bu olumsuzlukları yeniden halkın, emekçilerin lehine değiştirme olanağına sahip olabiliriz. Bu ülkede demokratik bir değişim olmazsa özelleştirmeye karşı mücadele olanaklarının yaratılamayacağını biliyorum. Toplumun farklı kesimleri sizin üzerinize vazife mi diyebilir. Ama tam da bizim üzerimize vazife" diye konuştu.

İsmail Hakkı Tombul, AKP Hükümeti'nin gündeme getirdiği yeni Anayasa tartışmalarında iki özel düzenleme yapıldığını, birincisinin özelleştirmenin Anayasal kurum haline sokulması, ikincisinin de piyasayı geliştirme görevinin devlete verilmesi olduğunu söyledi. ◀

ÖZELLEŞTİRMeye FARKLI BAKIŞ

TMMOB Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu'nun ilk oturumunda, özelleştirmeye bakışta yaratılan hegemonya ortaya konulurken, özelleştirmenin teknik ve ekonomik bir araç olmadığı vurgulanarak, sistemle bağlantısına işaret edildi. Çalışmaları ve değerlendirmeleriyle tanınmış akademisyenler Prof. Dr. İzzettin Önder, Prof. Dr. Türkel Minibaş ve Prof. Dr. İşıya Üşür'ün katıldığı oturumda, özelleştirme ve küreselleşme sürecinin kapitalist sistem içerisindeki yeri gösterilirken, örgütlü ve birlik halinde mücadelenin önemine dikkat çekildi.

TMMOB tarafından gerçekleştirilen "Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu"nun ilk oturumu, "Türkiye'de Özelleştirme Olgusuna Kamu Hizmeti ve Kamu Mülkiyeti Açısından Kavramsal Bakış" konusuna ayrıldı. Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Kemal Ulusaler'in yönettiği oturumda, özelleştirme konusu sistemle bağlantısı kurularak ele alındı.

"Özelleştirmeyi Yanlış Algıladık"

Prof. Dr. İzzettin Önder, "özelleştirmeyi Türkiye'ye özgü siyasilerin bir hatası, yandaşlığı, gelir sağlamak için yaptığı bir şey gibi algılayarak" toplum olarak hata yaptığımızı söyledi. "Tabii bu yönleri şüphesiz var" diyen Önder, bir üniversitenin yemekhanesi özelleştirilirken sorulan "yemek hizmeti bir üniversitenin görevi midir" sorusunu "ahlaksız bir soru" olarak nitelendirerek, şöyle konuştu:

"Ahlaklı bir soru nasıl sorulur? Neden özelleştirmeye doğru gidiyoruz? Geriye gittiğimizde bir şey

olmuş, özelken kamuya alınmış. Zaten kamudaymış, şimdi yine bir şey oluyor özele alınıyor? Bu hangi güçtür ki, bir zamanlar özel olan şeyi devletin içine almış, şimdi özelleştirmeye çalışıyor? Bu gücü yakaladığımız zaman en azından neye saldıracağımızı bilebiliriz. Gücümüz yetmeyebilir ama biliriz. Mesele canavara mı saldırmak, yoksa ona güç veren dokuya mı felsefeye mi saldırmak? Sistemi yakalayamazsak sadece özelleştirmeye saldırmakla fazla bir şey elde edemeyiz. Halkları da ikna edemeyiz. Kısa dönemde özelleştirmedir, ama halklara göstermemiz gereken 'sistem'dir."

"Büyük Bir Monopole Doğru Gidiyoruz"

Sistemi bir canavara benzeten Önder, şimdi özelleştirme istenmesinin nedenini de bu canavarın vücudunun

büyümesi ve bu büyüyen vücudun artık ulus içinden beslenme olanağı kalmaması olarak anlattı. AKP'nin büyük başarıyla uluslararası düzeyde fevkaleda not olarak "yapı bozuculuk" yaptığını söyleyen İzzettin Önder, şu uyarıları yaptı:

"Özelleştirme büyük parçanın ufacık bir parçası. O parça bütün siyaseti, dokuları, bizim algılamamızı yönetiyor. Bir kere rekabeti ortadan kaldırmaktır. Tam tersi algılatılıyor bize. Geçiş döneminde böyle parıltımsı bir şey yaşıyoruz. Kırmızı başlıklı kurt gibi. Bu işin sonu var. Ben diyeyim 10, siz deyin 30 sene. Ama ileriye doğru baktığımızda müthiş bir monopole doğru gidiyor. Onun için aslında sermaye birbiriyle yarışıyor. Amerikan sermayesi savaşıyor. Bizle falan savaşıyor. Özel mülke tabii sermaye içinde özel monopolcü gidiş... Küçük sermaye onun taşeronu olmaya başlıyor."

“Önemli Olan Sistem Mücadelesi”

Prof. Önder, “ulusal sermaye alıyor diye ‘halka yutturma’ anlayışı” güdüldüğünü anlattı. Ancak bu süreçte devletin küçültülmesinin de istenmediğini, piyasayı yaratan bir unsur ve harcama faktörü olarak devletin çekilmesi değil, hizmeti bizzat kendisi yapmayı emanet usulüyle çalışmasının istendiğini ortaya koydu. Sağlık örneği üzerinden devletin ilaç ve tetkik masraflarını ödemesinin insanlara şefkatinden değil, ilaç ve makine üreten firmaların taleplerini karşılama kaygısından kaynaklandığını anlatan Önder, harcamaların devlet tarafından yapılması zorunluluğunun özel sektörün yapabileceği harcamaların önünü kesebileceği, bu nedenle devletin çekirdeği oluşturması, olabilecek alanlarda da özel harcamalar yapılsın anlayışına işaret etti. “Özel sektör olmazsa olmaz, ama devlet olmazsa hiç olmaz” diyen Önder, “Ulusal diye bir şey kaldı mı acaba” diye sorarken, şunları söyledi:

“Bir kere buna ulus devlet demiyorum. Kapitalizmin yansıması. Ulusallık diye bir şey kalmamıştır. İkincisi örgüt meselesine baktığımızda hele de sivil toplum örgütü dediğimizde, sistemin temel örgütü diyorum, onlar asıl sistemin ışınlama mekanizması olarak çalışabilirler. Örgütü kurduğumuzda sistemin dışına çıkma mecburiyeti vardır. Ulusallık kavramı üzerinde bir kamusal kavramı üzerinde fikir birliği yapmamız lazım. O yöredeki kaynakların hepimizin kararıyla kullanılması, hakça bölüşülmesi üzerinde durmamız lazım. Örgütün emek mücadelesi bir geçiş aşamasıdır, sınıflı toplum bir geçiş aşamasıdır. Emek mücadelesinin sistem mücadelesine dönüştürülmesi çok önemlidir. Sadece sınıf mücadelesi yaparsak bir şey kalmaz. Kaldı ki sınıf kavramını da ortadan kaldırdılar. Küreselleşme, özelleştirme bir

parçalamadır, sınıf bilinci değil, etnisite, dincilik, dinsellik... Farklı alt kimliklerde toplamaya çalışıyorlar. Farklı alt kimlikler gelişmekte olan ülkelerde sorun yaratır, ama ileri ülkelerde sorun yaratmaz. Ama orada sınıf sorunları sorun yaratır.”

“Yeni Bir Aşamaya Gelindi”

Prof. Dr. Türkel Minibaş, kapitalizmin krizine küreselleşme ile çözüm yaratırken, yeni bir aşamaya geldiğine dikkat çekti. “Artık karar alma süreçlerine egemenliğini kurmaya başladı. Bizim gibi ülkelerde devletin içindeki karar mekanizmalarının yeniden örgütlenmesi, üretimle olan bağlantılarının kurulmasıyla yep yeni bir aşamaya yaşamaya başladık” diyen Minibaş, sermayenin küreselleşmesini sağlayan finans, hizmetler sektörü gibi alanlarda sermayenin kendi kendini tasfiye süreci yaşandığına da işaret etti. Buna örnek olarak da mortgage krizi ile ABD’de yaşanan süreci, Güney Asya krizinin Batı’da yansımaları gösteren Minibaş, Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafya ile başka bir yerde durduğunu, Türkiye için 2007 yılının küreselleşmenin daha da vahşileştiği bir yıl olduğunu söyledi. Minibaş, süreci şöyle anlattı:

“24 Ocak 1980’den beri devlet değişiyor. Küreselleşmenin gerekçeleri doğrultusunda kapitalizme eklenmeyi gerçekleştiriyor. Özellikle 21 Temmuz, 21 Ekim’deki seçim ve referandumla çok daha netleştiğini, bu karar mekanizmalarındaki kadrolaşmaları görmemiz mümkün. Bu kadrolar, yeni devlet biçimini yönetmeye hazır kadroları da gündeme getiriyor. Bu kadrolar öyle 1980’de sisteme eklenmek için başladığımız gibi değil, baskı ve olağanüstü hali insanların daha içtenselleştireceği bir noktada. Toplumun bütün kesimleri bu değişimden aynı anda etkilenmiyor veya etkilenmediğini zannediyor. Belki bugün bizim özelleştirmeyi tartışırken grevleri tartışırken, göz-

den kaçırdığımız şey, belki istemleri dile getirirken daha naif olmamız da buradan kaynaklanıyor.”

Türkiye’de İşletilen Sürecin Üç Ayağı

24 Ocak 1980’le birlikte yaşanan süreci 3 ayak üzerine oturtan Türkel Minibaş, birinci ayağı, kapitalizmin krizden çıkması için finansal serbestleşme ile sermayenin sınır tanımaz yapısına kavuşabilmesi olarak ortaya koydu. “Bunu bize yüksek faiz havucu ile gösterdiği için kendimiz aynı şekilde tetiklenmediğimiz için etkisini bölük pörçük hissettik” diyen Minibaş, ikinci ayağı da “sınırsız dışa açılma” olarak saptadı. Böylece sınırsız sermaye girişi, ultra liberalleşme politikalarının gündeme geldiğini kaydeden Minibaş, üçüncü ayağı da “devletin yeniden yapılanması”nın oluşturduğunu belirtti.

“Topluma zarar eden kamu kuruluşlarının satılması gibi kaba şekilde anlatıldığı için, biz hala özelleştirme gerçeğini konuşuyoruz” diyen Prof. Minibaş, oysa sorunun “iktidar erkinin kimin elinde olacağı” sorusu olduğunun altını çizdi. Devletin yeniden yapılandırılmasının iki ayağından birinin özelleştirme, diğerinin yapısal reformlar olduğuna işaret etti. Bu süreçte “Bize bir şey olmaz” mantığıyla hareket edildiği için iktidar erkini elinde tutanların her zaman kazanma hakkına sahip olduklarını ve bunun çok doğal bir süreç haline geldiğini anlatırken, şu görüşlerini ilettiler:

“Herkes kendi açısından düşündüğü zaman aradaki kan damarlarını koparmışsınız demektir. Sermaye açısından iş giderek kolaylaşır. Devletin yeniden yapılanması, işlevlerinin yeniden tanımlanması demektir. İktidar erki için önemli olan, eğer kapitalist sistemde yaşıyorsak, toplumu meydana getiren kesimlerin çıkarları. Ama kesimlerin adını koyduğunuz zaman, kimden medet umacağınızı da doğru bilirsiniz. Kapitalizmin üretimini meydana getiren emek ve sermaye sorun ise,

o zaman küreselleşme ile birlikte devletin işlevlerinin emek ve sermaye açısından tanımlanması da yeniden yapılanmaktadır. Ama insanlar hala eski devlet yapılanması olduğu için bunu görmezden gelirler. Tabii bizim farklı bir masalla büyütülmemizin de etkisi var. Bizim masalımızda sosyal devlet vardı. Kapitalin çıkarlarını korumak adına devletin artık yeni bir net yapısı küreselleşme ile birlikte ortaya geldi.”

“Yeni Bir Masal Yarattı”

Prof. Türkel Minibaş, özelleştirme furçasında yeniden yapılandırmanın yeni bir masal yarattığına işaret ederek, bu masalı da “Devlet iyi yönetemediğine göre artık bunu sermaye devralacak, toplumsal çıkarları maksimize etmek için sermaye yönetecek” cümlesiyle ortaya koydu. Minibaş, eski öğrenilen masalda devletin toplumun temel ihtiyaçlarını karşılama görevi üstlendiğini, ancak bunun sermaye ile emek arasındaki bir uzlaşma değil, emeğin sermaye ile uzlaşması, yani sınıfsal konumunun dışında tanımlanmasıyla gerçekleştiğini söyledi.

Kamu hizmetlerine ulaşım kolaylaştıkça bu kamu hizmetlerinin getirdiği çıkarların çok farkına varılmamaya başlandığını ifade eden Minibaş, “Sermaye önemli bir şeyi keşfetti. Kamu hizmetleri devlet tarafından sermaye için üretiliyordu. Hiçbir devlet halkım sağlıklı yaşasın diye bedava aşı dağıtmaz. Sermayenin ihtiyaç duyduğu insan gücünü sermaye para harcamadan sağlamak zorundasınız. Kamu hizmetlerine ulaşmak kolaylaştıkça sermaye için sayı da arttıkça müşteri artıyor, müşteri arttıkça bu alan küresel sermaye için artık çok karlı olmaya başlıyor” diye konuştu. Kamu hizmetlerinin piyasaya açılmasının da birden bire olmadığını ve olmayacağını, önce kamu hizmetinin özel kesim tarafından kamu hizmeti gibi yapılarak bütün sektörlerde piyasalaştırma ve

metalaştırma sürecinin altyapısının gerçekleştirilmekte olduğunu anlatan Minibaş, sermaye ulusötesileşmişse devlet işlevlerini gerçekleştirecek kurumların da ulusötesileştirildiğine işaret etti. Bu kapsamda üst kurul yapılanmaları, tahkim yasası ve MIGA (Çok Taraflı Yatırımları Garantileme Ajansı) gibi yapılanma ve uygulamaları işaret eden Minibaş, kamu hizmeti, kamu çıkarı denilebilmesi için bunun mekanizmasının, hukukunun elde tutulması gerektiğini, bu olmadığı zaman verilen mücadelenin dar alanda kalmaya mahkum olduğunu söyledi.

“Örgütler Ayrı Değil, Birarada Yürümeli”

Minibaş, uyarılarını şöyle sürdürdü:

“Küreselleşmeye eklenmesinin en vahşi süreci şu anda yaşanmakta. Bu sürecin işleme mekanizmasının adı yönetim. Burada devletin tek bir görevi var; takipçilik. Beraberinde sivil toplum... İki askeri darbe yaşamış, geleceği görmekte körleşmişseniz, sivil olan şeyleri de halk ve özgürlüklerin koruyucusu zannedebilirsiniz. Bu sivil toplum sermaye tarafından finanse ediliyorsa o zaman yönetim yoluyla gerçekleştirilen yeni düzende bizler

artık müşteri konumuna düşeceğiz demektir. Bu sürece karşı çıkmak, örgütlü bir toplumdur geçiyor. Hak ve özgürlüklerini kullanmasını sadece kendisiyle sınırlı görmeyen, bunu ülkenin, sınıf sorunu olarak gören... Bu kavga da mutlaka emek kesiminin kendi çıkarlarını koruyacakları örgütlenmeyi bu yeni düzenin farkında olarak gerçekleştirmesi gerekir. Aksi takdirde eski düzenin oyuncakları, örgütlenmeleriyle bir yere gitmek mümkün değil. Örgütlerin ayrı ayrı değil, bir arada birlikte yürümesiyle mümkün.”

“Piyasa Toplum İçinde mi, Toplumdan Bağımsız mı?”

Prof. Dr. İşaya Üşür ise, “Özelleştirme: Görünüş ve Gerçek Gerçek” başlıklı sunuşuyla, Reagan, Thatcher ikilisi iktidara geldiği zaman özelleştirme furçasının gündeme geldiğini anımsatırken, meşruluk ve rızaya dayandırma adına devletin ideolojik aygıtlarının harekete geçirildiğini söyledi. Üşür, özelleştirme gerekçelerinden, “devlet, kamu işletmelerinin verimsizliği, kamu işletmeciliğinin insanları tembelliğe sevk etmesi, teknolojik gelişmelerden alıkoyması, mülkiyet dağılımını bozması” olmak

üzere 4 iddiayı anımsatırken, “Sorular doğru olabilir ama bunlar gerçek sorular mı?” sorgulamasıyla sunumuna başladı. Bu sorunların içerikleri itibarıyla teknik ve meselenin özüne girmeyen sorular olduğunu vurguladı. Üşür, bir teknik olan özelleştirmedeki paradoksu “Özelleştirme devlete karşı, ama bunu yapması gerekenin de devlet olduğu ileri sürülüyor” sözleriyle ortaya koydu.

İşaya Üşür, sorulması gereken soruyu, “Piyasalar toplumun içinde midir, yoksa toplumdaki bağımsız mıdır?” biçiminde ifade ederken, bu soruya verilecek yanıtı göre alınacak tutumun değişeceğini söyledi. Üşür, şöyle devam etti:

“Piyasalar toplumdaki bağımsızdır, tekniktir, sorunları çözmeye yarayan bir tür görünmez eldir anlayışına sahipseniz, bu takdirde yukarıdaki soruları sorarsınız. Piyasalar topluma gömülmüştür, toplumun siyasalarından, kültürel sisteminden örf ve adetlerinden etkilenir diyorsanız. O zaman vektöryal etkiden söz etmeniz gerekir. O halde piyasalar siyasal sistem toplumun o günlük ulaşmış olduğu düzey, kültürel sistem ve diğer değişkenlerin bir vektörü biçiminde ele alınır. Ucuza mı satıldı, pahalıya mı satıldı önemsiz değil, ama o sorulara mahkum kaldığınız sürece yenilmeye mahkum olursunuz.”

Umutsuzluk Aşısına Karşı Umudun Aşısı

Özelleştirme tartışmalarının küreselleşme tartışmaları ile gündeme geldiğini anlatan Üşür, “Küreselleşme bütün toplumların damarlarına kadar dayanıyor, eski yapılar çözülüyor, ulus devletler çözülüyor” dedi. “Küreselleşme öyle bir dalgadır ki, zaten karşısında durmanız mümkün değil. Yapacağımızı bunu lehimize çevirmektedir” söylemini “Siz de emperyalizmden pay alın demeye getiriyorlar” biçiminde ortaya koyan Prof. Üşür, bu kadar büyük bir dalga karşısında ölümlü insanların yapacağı bir şey olmadığı, şu kısa hayatta çocukla çocukla fırsatları değerlendirip yaşa-

mak gerektiği biçiminde bir anlayışla “umutsuzluk aşısı” yapıldığına dikkat çekti. “İdeolojinin gücü, orta çağda bu kadar güçlü olmuştur. Bir de 80’lerden sonra bu kadar güçlü oluyor” diyen Üşür, umut aşısının örgütlü bir biçimde şırınga edilmesi gerektiğini söyledi.

Devletçi Değil, Kamusal Vurgusu

Özelleştirmeye karşı mücadelede “devletleştirme ve ulus devleti güçlendirme” denilirken, devletin sınıf içeriğinin göz ardı edilmesi tehlikesine dikkat çeken İşaya Üşür, şöyle konuştu:

“Hiçbir devlet sınıf temelsiz değildir. Özellikle ulus devletler hep bir sınıf temeline sahip olmuştur. Devletin sınıf içeriğini etkilemeye çalışmaksızın devletleştirme ve biraz da yanlış olarak kamulaştırma önerisinde bulunduğunuz takdirde çok milliyetçi bir öneride bulunuyor olabilirsiniz. Devletin sınıf içeriği konusunda kendilerini farklılaştırma yoluna gidemezlerse bu sağır milliyetçi önermeler içinde eriyip gitme tehlikesi gösterir. Bu devletin iki tipik örneği vardır: Sosyal devlet veya refah devleti dediğimiz, bu esas itibarıyla Batı’da, ağırlıklı olarak Batı Avrupa, kısmen çalışan sınıfların bir denge kurmasıyla gelişmiştir. Devletçiliğe ağırlık veren bir diğer biçim faşizmdir; Almanya ve İtalya örneği. Devletleştirme ile kamulaştırma arasında yakınlık var. Ama kamulaştırma eşittir devletleştirme değildir. Demokratik kitle örgütleri ifadesi çok daha isabetlidir. İktisatta demokratik kitle örgütlerini işin içine katmadığınız sürece işletmenin niteliği kamusal değil, devletçi olur.”

Burjuvazinin Parazitlenmesinin Sonucu: Mülksüzleştirerek Birikim

Sempozyuma izleyici olarak katılan Prof. Dr. Korkut Boratav ise, 1980 dar-

besinde burjuvazinin o dönem talebi olmaması nedeniyle yapılan Anayasa’nın hala kamulaştırmayı içerdiğine, özelleştirmeyi içermediğine dikkat çekerek, özelleştirme furcasının ideolojik hegemonya kazanmasının arkasında burjuvazinin nitelik değiştirmesinin ve parazitlenmesinin yattığını söyledi. Yeni gelişen Marksist yazında buna ilkel sermaye birikiminin yeni bir biçimi olarak “mülksüzleştirerek birikim”, yani “yutarak biriktirme” denildiğini kaydeden Prof. Boratav, şöyle konuştu:

“Koç Ailesi, TÜPRAŞ’ı satın almak için kullandığı kaynakları, krediyi için yeni bir TÜPRAŞ kurmak için veya yeni bir sanayi tesisi kurmak için tahsis etmedi? Çünkü yutarak büyümeyi tercih ediyordu. Burjuvazi, avanta, vurgun, kolay yoldan servet değiştirme, yutma alışkanlığına yönelmiştir. Yani üretmek, kapasite kurarak sermaye birikimini bırakmış, mülksüzleştirerek büyümeyi tercih ediyor. Bu köylü mülkiyeti de olabilir, devlet mülkiyeti de olabilir. Sermayenin sınırsız tahakkümünü oluşturma saldırısı vardır. Bu saldırı önüne gelen engelleri teker teker yok ediyor. Saldırının nihai hedefi, her bakımdan emeğin kesin kontrolüdür. Ülke devletleri engellerden biri. Garip bir şekilde devlet mülkiyeti dahi engellerden biri. Çünkü kapitalist bir sistemin içinde dahi olsa, özünde kapitalizme hizmet etse bile işletmenin içsel süreci bir patronun olup olmaması önemli bir fark yaratır. Kamu işletmesi, iç süreci patronun olmadığı süreçtir. Onun için onu da sevmezler. Mühim olan arka planın sınıfsal dökümünü yapabilmektir. İşin özünü kavrayabiliyorsak evrensel sınıfsal saldırının bir ürünü olduğunu görebiliyorsak, diğer şeyler daha teferruattır. Yenilgiye düşebiliriz, ama yenildiğimiz farkında olabiliriz. Kötü şey olduğunun algılanması tek başına geleceğe yönelik iyimser olmak için ön koşuldur.”